

Warszawa dn. 28 stycznia 2016 r.

DUS.053.1251.CG.15

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. poz. 1195), zawiadamia, że Pani petycja z dnia 26 listopada 2015 r. dotycząca zmiany art. 4 pkt 2 i 4 oraz art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 965, z późn. zm.), dalej: „ustawa o emeryturach pomostowych”, została rozpatrzona negatywnie.

Uzasadnienie

Petycja, która wpłynęła do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w dniu 26 listopada 2015 r. zawiera postulat zmiany następujących przepisów ustawy o emeryturach pomostowych: art. 4 pkt 2 i pkt 4 oraz art. 21 ust. 1.

W petycji wskazuje się, że 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze (od którego zależy prawo do emerytury pomostowej) jest za długi. Okres ten powinien być ustalany również w ten sposób, aby nie były w nim eliminowane okresy sprawowania opieki nad chorym dzieckiem. Ponadto kwestionowany jest inny warunek ustalania prawa do emerytury pomostowej, a mianowicie wymóg posiadania 20-letniego (w przypadku kobiet) okresu składkowego i nieskładkowego (art. 4 pkt 4 ustawy o emeryturach pomostowych). W wątpliwość poddawana jest również zasadność regulacji art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którą cały okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinien przypadać przed dniem 1 stycznia 2009 r. Zgodnie z petycją, do tego okresu, od którego zależy uzyskanie rekompensaty (w formie dodatku do kapitału początkowego przy ustalaniu wysokości emerytury z tytułu osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego), powinny się również wliczać okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń

Spółecznych (Dz. U. poz. 748, z późn. zm.), dalej: „ustawa o emeryturach i rentach z FUS”, które miały miejsce również po tej dacie.

Zgodnie z art. 4 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych, z uwzględnieniem art. 5-12 tej ustawy, prawo do emerytury pomostowej przysługuje pracownikowi, jeżeli ma on m. in. okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wynoszący co najmniej 15 lat. Z kolei pkt 4 tegoż artykułu uzależnia nabycie tego świadczenia emerytalnego od posiadania okresu składkowego i nieskładkowego, ustalanego na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o którym mowa w art. 4 pkt 2 został ukształtowany na tym samym poziomie 15 lat, jak to miało miejsce (co do zasady) w przypadku prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach przysługujących na podstawie art. 32 lub art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w zw. z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Okres ten w takim razie nie został wyznaczony w sposób arbitralny i należy go uznać za uzasadniony. Ponadto trzeba mieć na względzie fakt, że do szczególnego stażu pracy, od którego zależy prawo do emerytury pomostowej zaliczane są nie tylko przypadające do dnia 1 stycznia 2009 r. okresy pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, lecz również okresy pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (vide: ust. 7 art. 3 ustawy o emeryturach pomostowych).

Zaznaczyć jednak trzeba przy tym, iż co do zasady, do okresów tych zaliczane jest jedynie faktycznie wykonywanie pracy w szczególnych warunkach lub w(o) szczególnym charakterze. Na gruncie ustawy o emeryturach i rentach z FUS przesądza o tym art. 32 ust.1a pkt 1, a na gruncie ustawy o emeryturach pomostowych przepis art. 12.

Zgodnie z pierwszym z wyżej powołanych przepisów przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze nie uwzględnia się okresów niewykonywania pracy, za które pracownik otrzymał po dniu 14 listopada 1991 r. wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Regulacja ta została powtórzona w art. 12 ustawy o emeryturach pomostowych (bez zawężenia czasowego), przy ustalaniu okresu pracy w szczególnych

warunkach lub o szczególnym charakterze wykonywanej na podstawie przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

Takie rozwiązanie należy uznać za uzasadnione, ponieważ to szczególne okresowe świadczenie przysługujące do osiągnięcia podstawowego wieku emerytalnego, zostało przewidziane przez ustawodawcę z uwagi na fakt wykonywania prac, które spełniają kryteria pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, o których mowa w art. 3 ust. 1-3 ustawy o emeryturach pomostowych. Do okresu tego nie mogą więc zostać zaliczone te okresy zatrudnienia pracownika, w którym nie była przez niego świadczona rzeczywiście praca w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

Z kolei, odnosząc się do ustalania 20-letniego (w przypadku kobiety) okresu składkowego i nieskładkowego, to zgodnie z art. 4 pkt 4 ustawy o emeryturach pomostowych, występuje tutaj jedynie jedna różnica w porównaniu do reguł ustalania emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Mianowicie do tego okresu nie mogą zostać zaliczone okresy ubezpieczenia rolniczego, okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego, bądź pracy w gospodarstwie rolnym, wymienione w art. 10 ust. 1 pkt 1-3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W petycji zakwestionowano również regulację dotyczącą uzyskania rekompensaty, którą zamieszczono w przepisach art. 2 pkt 5 i art. 21-23 ustawy o emeryturach pomostowych. Ustawodawca zdefiniował rekompensatę – jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej (art. 2 pkt 5). Zgodnie natomiast z art. 21 ust. 1 tej ustawy, cały okres 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze powinien przypadać przed dniem 1 stycznia 2009 r. Na mocy tej regulacji, do okresu, od którego zależy uzyskanie prawa do rekompensaty nie mogą być więc wliczane okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, które miały miejsce po tej dacie.

W przekonaniu Ministerstwa to uregulowanie jest prawidłowe, zgodne z zasadami konstytucyjnymi i nie powinno ulec zmianie. Potwierdza to wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 listopada 2010 r. sygn. K 27/09 (opub. w OTK-A 2010/9/109), w którym Trybunał orzekł, iż art. 21 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, w zakresie, w jakim nie przyznaje prawa do rekompensaty osobom urodzonym po 31 grudnia 1948 r., podejmującym pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze po 31 grudnia 1998 r., które nie legitymują się okresem pracy w szczególnych

warunkach lub prac o szczególnym charakterze – w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach rentach z FUS – wynoszącym 15 lat, jest zgodny zarówno z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą ochrony praw słusznie nabytych oraz zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także z art. 32 ust. 1 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą równości.

W uzasadnieniu tego orzeczenia stwierdzono m. in., że emerytura pomostowa, jak i prawo do rekompensaty stanowią element tzw. systemu wygasającego i dotyczą osób, których szczególne uprawnienia zostały ukształtowane w różnych dotychczasowych systemach ubezpieczeń społecznych. Z tego powodu uprawnienia tych osób nie mogą być bezpośrednio porównywane z uprawnieniami ubezpieczonych, którzy swą działalność zawodową rozpoczynają już w zreformowanym systemie emerytalnym. Dlatego ustawodawca przewidział możliwość uzyskania emerytury pomostowej lub rekompensaty (w zamian za utratę tej możliwości), wyłącznie dla osób, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze uprawniającą do wcześniejszej emerytury. Na marginesie można dodać, że poza art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych za zgodne z Konstytucją zostały uznane również inne przepisy ustawy o emeryturach pomostowych, tj. art. 3 ust. 1-3 (formułujący, wraz z załącznikami 1 i 2 do tej ustawy, rodzaje prac w szczególnych warunkach i o szczególnym charakterze, których wykonywanie uprawnia do emerytury pomostowej), art. 4 pkt 5 (przyznający prawo do emerytury pomostowej wyłącznie tym osobom, które przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywały pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze) oraz art. 57, dotyczący daty wejścia w życie ustawy (zob. poza ww. wyrokiem TK z dnia 25 listopada 2010 r. również wyroki TK z dnia 16 marca 2010 r. sygn. K17/09 (opub. OTK-A 2010/3/21) oraz z dnia 3 marca 2011 r. sygn. 23/09 (opub. OTK-A 2011/2/8).

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach, sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

PODSEKRETARZ STANU

Marcin Zieleniecki